

las quaus cusas son en la parròquia d'Autelhan --- entre las confrontacions dessús declaradas».

Apel en el PSW (VIII, 760) aplega una vintena de cites (en part amb extens context) del substantiu *bridana*; en un dels docs. apareix en la variant *blidana* (3 cops), en altres dos docs. *bidana* (en un, dos cops) i en un altre el publicador (*Archives de la Gironde*) va llegir *vidames*, que com ja diu Appel deu ser error de lectura per *vidanes*: sempre amb gran similitud en els contextos; en conseqüència encapçala *vidana* el seu article, car aquí es tracta del doc. de data més antiga (vol. III dels *Archives*, mentre que els altres són dels vol. VI, VII, X, XVI etc.), amb raó tenint en compte que només en els docs. més arcaics es troba la *v-* en els textos gascons, després convertida radicalment en *b-*.

Aquí doncs la diferència fonètica amb el cat. *vedruna* i el lldg. *veiruna/veirina/vedrina/bedruna*, i el proto-bearnès *VITRINA* es reduïx etimològicament a la conservació de la *i* sense tornar-se *e*, i el sufix aquí podria ser *-ANA*, ben paral·lel a aquells dos (i al de *Veyrane* si poguéssim fer cas d'aquell hapax), però més aviat creuria que es tracta d'un *VITRANDA, tenint en compte que en gascó *-ND-* apareix reduït a *-n-* des dels orígens, mentre que la *-N-* simple hauria de caure entre vocals, segons aquella fonètica.

És sabut que el gascó desplaça sistemàticament la *-R-* combinada, canviant per ex. *ventre* en *brente*, *tendre*, en *trende*, *PAUPER* en *praube*, *PISTURIRE* en *emprestí*, *comprar* en *croumpà*, *FEBRUÁRIUS* en *frever* (> *herewé*) etc.; per tant *bridana* degué sortir d'un *vidrana anterior; no restaria altra anomalia que la manca de *r* en la variant *bidana*, bastant minoritària.

Potser hi hagué encara un quart tipus; almenys no hi hauria diferència en el significat essencial. Palay en el suplement al seu diccionari gascó bearnès registra (vol. II, 648b) una forma *balue f.* en la Gascunya Marítima (costa de les Landes, des d'Arcachon fins a Baiona), amb la definició «clòture, haie en roseaux, brandes ['argelaga o bàlec']», genêts, pour abriter les culturés, du vent et des sables». En aquesta zona del gascó *-ÛNA* passa normalment a *-ue*, i ulteriorment *-ube* amb consonant antihiatàtica o bé resolt en *-ibe* per diferenciació.

De manera que *LÛNA* dóna *lube* i *libe* a la rodalia de Baiona, i *ÛNA* hi dóna *ibe*, i en aquest mot tenim també *balube*, com a variant del gc. marítim, i a Baiona *balibe* (a la qual dóna preferència Palay com a forma baionesa, encapçalant així l'article). Hi ha també el verb derivat (com *envedrunar* i *bridaneyar*): *balubà* (a Baiona *balibà*) «construire une balibe». En fi també apunta una quarta variant *balise*, on el hiatus s'ha omplert amb una *-s-* inesperada, probablement deguda a contaminació o confusió de *balisa* (manlleu francès al mossàrab port.) per les balises que ha d'haver-hi en el port de Baiona (desembocadura de l'Adour). La diferència d'això, a nivell etimològic, amb el *Veruna* llegendari no és massa gran: davant *r* sovint la *e* pretònica es torna *a* en gascó (V.-ne 9 casos aranesos en *Lleures*C II, 14, § 6, però és tret comú amb tots els parlars gascons). Més ens pot preocupar la *-l-* en lloc

de *-r-* (en relació amb la *-l-* d'aquella variant *blidana* [contaminació?], de tota manera no sembla que això basti per descartar-ho com a variant de *veruna/vedruna*).

D'un mot d'aquesta forma i significat, i amb tal hàbitat muntanyenc o de terres desertes, difícilment es pot dubtar que sigui pre-romà, majorment no veient-se-li explicació llatina: és evident que amb aquest significat no pot ser derivat de *VITRUM* 'vidre'; i la pandèlia de sufixos que hi alternen també ens ho dóna entenenent. Aquest serà el resultat més ferm d'aquest estudi en tant que etimològic, i potser l'únic ferm: no tant perquè no se li veegin camins en el món lingüístic pre-romà, com perquè se n'hi veuen uns quants, tots més o menys raonables, o pel cap baix prometedors: això ens obligarà a deixar-ho tot en termes d'hipòtesi.

Se'ns acut una pista basca: la del mot *bide* 'camí', seguríssim com a proto-basc i comprovat per la toponímia com a representat amplament en terres ibèriques, aquitanes i tot al llarg del Pirineu (recordem les clàssiques etimologies de l'*Idu-beda* i l'*Oros-peda* de Celtibèria, dels nostres *KARRI-KO-BIDE* i *OLOR-BITE* > *Carcolze* i *Olopte*, del *Bédar* almerienc). Una *vedruna* de dalt a baix de la muntanya sembla, almenys de lluny, com un corriol. Faltaria explicar les terminacions, i aquí se'ns vénen a sobre les dificultats (potser bc. *andi* 'gran' per al gc. *b(r)idana*? per més que un molló no lliga amb la idea de 'camí gran'). Per la banda de *vedruna*, potser podríem pensar (no pas en el bc. *irun* 'filat', filatura' que és manlleu del ll. *FILUM* 'fil') en algun altre mot basc, que hi formés compost, com *iru* 'tres, 3' (*iruna* distributiu 'tres cada un'), però el sentit de tot plegat fóra incompreensible. Millor aniria el verb *irudi* «parecer», certament euskèric, doncs alguna cosa com *BIDE-IRUDI-NA* 'semblant a un camí'?³

Tot resta vague per aquest cas. Crec, doncs, que hem de deixar córrer el basc i fins l'ibèric, sobretot essent un mot que es documenta més espès que enlloc vora el Roine i al peu de Plomb del Cantal, i que dins el domini català és estrany a tot el català occidental, a Pallars, Ribagorça, Cerdanya, Vall d'Aran, i només es troba en les conques afluentes del Golf de Roses. I les variades terminacions sufixals tenen en conjunt un aire ben indoeuropeu: *-ANDA*, *-Ï-NA*, *-Û-NA*.

Pel costat indoeuropeu la hipòtesi menys «construïda» seria lligar-ho amb la gran arrel indoeuropea *UIDH-* que significa 'separar', matisant-se segons els mots i famílies, cap a 'partir' o 'destacar' o 'expel·lir' o 'dividir' o 'deixar sense'.

És una arrel comuna a totes les llengües indoeuropees, representada més o menys abundantment a totes les famílies de la gran estirp: ll. *di-uidō*, ombre *vetu* imperatiu (=ll. *dividāto*), i molt en indoïrani, gr., germànic etc. D'aquí el tipus del ll. *uidua* 'viuda', *uiduus* 'buit', al. *witwe* 'solter', iri. *fedb*, gr. *ἡλθεος* 'solter', que és pan-indoeuropeu; l'adjectiu cèltic que significa 'silvestre' (iri. ant. *fiéd*, ky. *gúydd*), letó *vidus*, prussia antic *widdewā*; en germànic l'amplificació *UIDH-SO-* > a.-al. ant. *weis* 'orfe', *ur-wis* «expulsus». En irani no escasseja, i en sànscrit es presenta en el